

VÁLSÁG

Görögország: kilábalásról szó sincs

Szenvedélyesen figyelmen kívül hagyja az igazságot, aki Görögország válságából való kilábalásáról beszél – írtam tavaly decemberben. Közel három hónap elteltével eljött a frissítés ideje. Ez pedig lehangolóan egyszerű: kilábalásnak semmi jele, minden adat a negatív irányba mutat.

A kormány és a trojka szerint 2013-ban lassult a recesszió üteme. Valójában nem tette. Reálértéken számolva a GDP csökkenésének üteme valóban lassult, ha azonban a nominális GDP-t tekintjük (amely recesszió idején sokkal erőteljesebb jelzést ad), akkor elborzadunk. Kiderül ugyanis, hogy a recesszió 2013-ban tovább gyorsult. Míg a nominális GDP 2012-ben mindössze 1,1 százalékkal csökkent, 2013-ban az előző évhez képest nem kevesebb, mint 14 százalékkal esett vissza! Ebben a tekintetben a múlt év 2010-nél és 2011-nél, az összeszeroppanást követő éveknél is rosszabb volt.

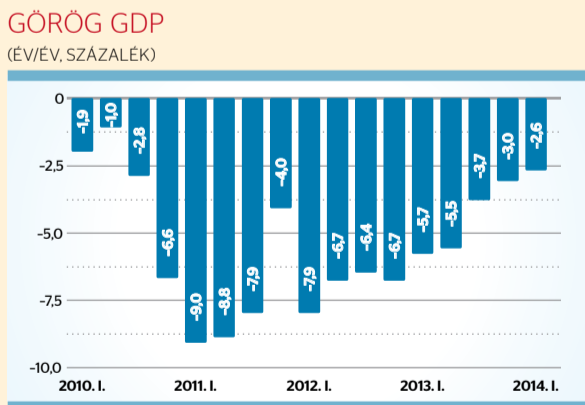
NOMINÁLIS GDP-VÁLTOZÁS (SZÁZALÉK)

2010	-7,5
2011	-8,9
2012	-1,1
2013	-14
2009-13	-27,08

Forrás: görög statisztikai hivatal

A REALGAZDASÁG

A számokban semmi meglepő nincs, ha közelebbről megvizsgáljuk a realgazdasági folyamatokat. A feldolgozóipari termelés volumene a trojkával aláírt memorandumot követő két és fél évben (2010–2012) 4 és 15 százalékkal közötti mértékben csökkent. Miután az ECB bejelentette az OMT-t (2012 nyarán), Angela Merkel pedig erősítette, hogy Görögország nem lesz kivezve az eurózónából (2012 szeptemberében), akadnak negyedévek, amikor a zsugorodás megállt. Tavaly ősz óta azonban a termelés újra csökken, januárban újra a mínusz 5 százalékos territóriumban jártunk, és nagyjából ugyanez áll az ipari termelés egészére is. Vajon a kormány és a trojka optimizmusa jó hír a befektetések szempontjából? Ilyesmirel szó sincs. A bruttó állóeszköz-felhalmozás 0 százalék körüli, a nettó beruházásvolumen változása így stabilan negatív. Esetleg valami jó hír a foglalkoztatásról? Talán a minimálbér nagyarányú csökkentése meghozta a várt varázslatot, és a munkaadókat arra készítette, hogy új alkalmazottakat vegyenek fel, és ne a gépesítésbe fektessenek?

Forrás: görög statisztikai hivatal

YANIS VAROUFAKIS

Az ország munkaerőpiacát adó hárommillió emberből 1,3 millió munkanélküli, akiknek mindössze 10 százaléka kap segílyt

– nőtt az újautó-regisztrációk száma. Ez igaz – és egyidejűleg teljesen irreleváns. Mindössze annak tudható be, hogy 2012 januárjában a regisztrációk száma 35 százalékkal visszaesett.

A PÉNZPIAC

A görög kormány és az EU–IMF optimizmusának másik forrása a bankrendszer feltökésítése. Miután a bankok magkapták az Európai Stabilitási Mechanizmus 41 milliárd eurós hitelét – anélkül, hogy a bukásukban közrejárású bankároknak távozniuk kellett volna –, a likviditás, így szólt a fáma, majd előnti a piacot. Szamarasz miniszterelnök már 2013 elején kijelentette (majd, mint egy megakadt lemez, újra és újra elismételte): amint az újratökésítés – 2013 tavaszára – befejeződik, a vállalatok újra hitelhez jutnak, és elindul a „Greek-covery”. Ez persze soha nem történt meg, annál az egyszerű oknál fogva, hogy a bankok, ragaszkodva többségi pakettjeikhez – a kormány és a jegybank szégyenteljes asszisztálása mellett – eltitkolták valódi tőkeigényüket. Csúpan néhány napja, hogy az IMF és az ECB jelezni kezdte: a görög bankoknak legalább további 20 milliárd euróra van szükségük. A puding próbája az evés: a magánszektorban nem hogy visszatért volna a likviditás, hanem tovább zsugorodott; a vállalati hitelállomány tavaly decemberben 3,9 százalékkal, januárban pedig 4 százalékkal csökkent éves összevetésben.

A bankok újratökésítését ünneplő görög jegybank kormányzója talán nem olvasta intézményének 2013-as éves jelentését, amelyből – igaz, kissé elrejtve – kiderül: a nemteljesítő hitelek aránya a második negyedévi 29,3 százalékról a harmadik negyedévi 31,2 százalékra nőtt? De minél kevesebb szó esik a jegybank kormányzójáról és a korrupt bankárokhöz fűződő meghitt kapcsolatairól, annál jobb.

Az M2 pénzállomány attól a pillanattól kezdve, hogy kiderült, a görög állam fizetéseképtelen és a gazdaság elindult a soha véget nem érő recesszió útján, folyamatosan csökkent 2012 nyaráig. A választások idején, amikor a görög pártok az eurózónából való kilépéstől való félelmet használták ki annak érdekében, hogy megtarthassák hatalmukat, a pénz a párnacihákba vándorolt. A likviditás 2013 elejére valamelyest visszatért, de az év hátralévő részében az M2 állomány gyakorlatilag nem változott – holott azt a legszerényebb gazdasági élénkülésnek is növelnie kellett volna. Hogy miért? Egyszerű: azért, mert a gazdaság – ahogy fentebb kifejtettem – nem vett lendületet.

PRIVATIZÁCIÓ

A privatizációs program tekintetében 2013 katasztrofális év volt. Látványos bukás, hogy az állami energiaceget a Gazprom szinte semmilyen áron nem volt hajlandó megvásárolni. A kormány egyetlen „sikertörténetet” tud csak felmutatni:

Fotó: MTI

jelentkezők között. A legutóbbi ilyen eset a régi athéni Hellenikon repülőtéré, amely elsőrangú, tengerparton fekvő terület, kétszer akkora, mint a londoni Hyde Park – de csúpan egyetlen vevő jelentkezett be rá.

ÁLLAMADÓSSÁG, KÖTVÉNYHOZAM

A görög kormány ünnepli, hogy az állampapírok hozama a 18 hónappal ezelőtti 30 százalékról 5 százalék alá esett. Van ok az öröme? Van, de csak annak, aki nem ismeri a görög államadósság összetételét. A két „hivatalos” hitel (2010-es és 2012-es) felvétele után a görög államadósság nagyjából a 2010 eleji szinten – 310 milliárd euró fölött – maradt, miközben a GDP 27 százalékkal csökkent. Mit értek el ezek a hitelek? A görög államadósságot a magánszektorból a „hivatalos” szektorba tolták. A magánszektorbeli adósságok 2012-es haricutját is figyelembe véve ez annyit jelent: a görög államadósságnak jelenleg mindössze 10 százaléka van „magán” – jórészt hedge fund – tulajdonban. Az utóbbi alapok szempontjából különösen fontos, hogy ezek a kötvények az „English Law” alapján állnak, így sem Görögország, sem Európa nem kezdeményezhet egykönnyen újabb „haircutot”. A tanulság nagyon egyszerű. Mindenki tudja, hogy miközben a görög államadósság szintje fenntarthatatlan, és így vagy úgy, újabb haircutra kerül sor, a magánkézben lévő kötvényeket ez nem fogja érinteni. Egyszerűen nem éri meg a hiéna alapokkal harcolni a londoni vagy New York-i bíróságokon, mivel a teljes állománynak csúpan egy kicsiny hányadáról van szó. Ez pedig erősíti a görög kötvények iránti bizalmat. Meglepő-e, hogy a hozamok estek? Természetesen nem. Vajon azt jelenti-e a hozamok csökkenése, hogy a piac újra bízik Görögországban? Egyáltalán nem. Ehhez a friss kötvénykibocsátásokat is látnunk kellene – ilyesmire azonban 2010 óta nem került sor.

A görög államadósságra vonatkozó berlini terv fő pontjai a következők. A görög adósságot 2014 nyarán csúpan kis mértékben strukturálják át (a visszafizetési határidőket kitolják, a kamatokat pedig valamelyest csökkentik), ami azt jelenti: a névértékben nem, csúpan a jelenértékben lesz haircut. A csődben lévő görög állam a harmadik negyedévi az ECB felügyelete mellett kiléphet a piacra, és 4 – 5 százalékos kamaton hitelt vehet fel (azoktól a hitelezőktől, akik tudják, hogy az állam csődben van, és akik csak az OMT-program miatt hiteleznek). Az iménti feltételek csak akkor lépnek életbe, ha a Görögország újabb együttműködési nyilatkozatot ír alá a trojkával. Az új berlini terv lényege, hogy a harmadik görög bailoutot nem Európa adófinanszírozza (az ESM-en keresztül), hanem a magánszféra az OMT-program nyomására, illetve garanciájával – feltéve, hogy a német alkotmánybíróság nemrégiben hozott dön-

tése után mindez még hiteles. De ez már egy másik történet...

FOLYÓ FIZETÉSI MÉRLEG

Hallották a hírt? Görögország folyó fizetési mérlege immár többletet mutat. Jó hír ez? Ha az export jelentős emelkedésének és az importtal versenyre kelő belföldi termékeknek és szolgáltatásoknak tudhatnánk be, akkor az lenne. Csakhogy nem ez a helyzet. A folyó fizetési mérleg többlete döntően az import újabb, 11 százalékos visszaesésével magyarázható – miközben az idegenforgalmi bevételek tavaly nyáron csak kis mértékben emelkedtek (annak köszönhetően, hogy az egyiptomi és törökországi problémák vonzóbbá tették a görög tengerpartot). És az export? Attól tartok, hogy 2013-ban a volumen kisebb volt, mint 2011-ben, amikor sokkal kisebb volt, mint... 2008-ban. A média mindezt így tálalta: Görögország folyó fizetési mérlege sok évtized után újra többletet mutat. Ez így van. Csak azt nem tették hozzá, hogy mikor volt utoljára pozitív a mérleg. Elárulom: 1943-ban, a náci megszállás idején, amikor a görögöknek nem volt mit enniük (importra pedig végképp nem volt pénzük), de mégis sikerült egy kevés narancsot és almát exportálniuk... Napjainkban a belföldi kereslet összeomlása és az, hogy az exportorientált cégek alig kapnak hitelt, az 1943-ashoz hasonló helyzetet idézett elő. Nincs ok tehát az ünneplésre, legalábbis az én olvasatomban.

EPILOGUS

Európának fel kell fognia az egyszerű tény: Görögország továbbra is egy elbukott szociális gazdaság. A kilábalásról szóló pletykák alaptalanok. Lássunk még néhány egyszerű tény. Görögországban 10 millió görög él (számuk a kivándorlás miatt folyamatosan csökken), nagyjából 2,8 millió háztartásban – ezek közül 2,3 millió van az adóhivatallal szemben olyan tartozása, amelyet nem képes teljesíteni. Egymillió háztartás nem tudja a teljes áramszámláját kifizetni, „meghosszabbításra és színelésre” kárhoztatva a szolgáltatást, amelynek csődje így egymillió háztartást fenyeget azzal, hogy sötétben marad. Az ország munkaerőpiacát adó hárommillió emberből 1,3 millió munkanélküli. Az 1,3 millió munkanélkülinek mindössze 10 százaléka kap segílyt, a többieknek magukról kell gondoskodniuk. A magánszektorban dolgozók között 500 ezren vannak, akik több mint három hónapig nem kaptak fizetést. Az országban még működő társaságok fele súlyos elmaradásban van az alkalmazottak után kötelezően befizetendő nyugdíj- és társadalombiztosítási járulékokkal. Napjaink Görögországnak képe ezzel teljes. Legfeljebb annyit tehetünk hozzá: a görög kilábalásról szóló hírekre erkölcsi kötelességünk ironikus mosollyal válaszolni.

Yanis Varoufakis, az Athéni Egyetem professzora